

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทะเลบัวแดง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี*

The Development of Creative Tourism in Red Lotus Lake, Kumphawapi District, Udon Thani Province



ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวรรณ

Natnaporn Aeknarajindawat

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University

Email: Touch_life@outlook.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทะเลบัวแดง ชุมชนเชียงแหว ตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบสะดวก ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและคนในพื้นที่ รวม 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือ และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ด้วย SWOT ผลการศึกษาพบว่า 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ งานเทศกาลชมบัวแดงทะเลบัวแดง ท่าเรือเชียงแหว การยกยอ การทำน้ำตาล ศาลาเทพารักษ์ ปูชนียสถานในวัดสมศรีสะอาด การทำบุญมหาชาติ 2) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทะเลบัวแดง มี 6 ด้าน ได้แก่ (1) พัฒนาสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย เช่น การจัดกิจกรรมยกยอ การชมวิถีการทำน้ำตาล เป็นต้น (2) เพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น เข้าถึงข้อมูลด้วยเว็บไซต์ หรือเข้าถึงแหล่ง

ท่องเที่ยวด้วยจักรยาน เป็นต้น (3) เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ร้านอาหาร เป็นต้น (4) จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น การสัมผัสวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวระหว่างท่าเรือ การศึกษาการทำน้ำตาล เป็นต้น (5) การบริการการท่องเที่ยว เช่น เพิ่มจุดประชาสัมพันธ์ แนะนำการท่องเที่ยว จำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น และ (6) การพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน รวมทั้งสร้างเครือข่ายเส้นทาง การท่องเที่ยวระหว่าง 6 ท่าเรือ รวมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนใกล้เคียง

คำสำคัญ: ทรัพยากรการท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์; ทะเลบัวแดง; การพัฒนาการท่องเที่ยว

Abstract

The objective of this research was aimed to examine the creative tourism resources and creative tourism development approach of the Red Lotus Sea, Chiang Haew Community, Kumpawapi District, Udonthani Province. It is a mixed method research with the quantitative method, using the questionnaire as the research instrument. The sample included a total of 400 Thai tourists. The convenience sampling were adopted. The qualitative method implemented the in-depth interview enquiring a total of 10 representatives of government agencies and local people. The instrument included the semi-structured interview and the participatory observation. In data analysis, the SWOT analysis techniques were adopted. The results showed that 1) the creative tourism resources included the Red Lotus Sea Festival, Chiang Haew Ferry, fish trapping, sugar production, Thepharak Sanctuary, sacred shrines in Wat Somsri Sa-ad, and Vessantara merit-making, 2) the development approach for the Red Lotus Sea creative tourism included six areas; (1) diverse tourist attraction development such as fish trapping activity, a way of living and sugar production, etc., (2) increase in channels and access to tourist information, for examples, tourism websites, or biking activity , (3) increase in the facilities such as accommodations, restaurants, etc., (4) organizing various tourism activities such as exposure of the experience to the local way of life, customs and culture, inter-ferry travel, and the examination of sugar production , etc. (5) tourism services, such as increase in the information desks , introduction to tourism, and souvenir selling, etc. (6) tourism development with the integration of public, private, tourist and community partnerships, as well as the establishment of tourism network among six ferries and the nearby tourist attractions.

Keywords: Tourism Resources; Creative Tourism; The Red Lotus Sea; Tourism Development

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศ มีการขยายตัวสูงอย่างต่อเนื่อง และมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศ มิใช่เพียงเงินตราต่างประเทศที่หลั่งไหลเข้ามา แต่ยังสร้างมูลค่าให้กับธุรกิจอื่นๆ เช่น ธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม สถานบริการ ภัตตาคาร ร้านอาหาร และร้านเครื่องดื่ม โดยธุรกิจเหล่านี้นำมาซึ่งการจ้างงาน การพัฒนาอาชีพ และกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค และเศรษฐกิจไทยมีการเติบโตในช่วง 3% ถึง 4% เป็นผลมาจากปัจจัยด้านการท่องเที่ยว นโยบายการคลัง และการใช้จ่ายภาครัฐ รวมทั้งเสถียรภาพทางการเมืองในประเทศ (Somvorapong, 2018) การท่องเที่ยวจึงเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยเนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่ของประเทศมาจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดย 3 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2561 จำนวนนักท่องเที่ยวในไทยขยายตัวกว่า 15% ซึ่งนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตของภาคการท่องเที่ยว โดยเฉพาะจีน และรัสเซีย ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่อง สามารถเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการ SMEs กว่า 80,000 ราย สร้างการจ้างงานกว่า 10% ของประเทศ (Svetarundra, 2018) ขณะเดียวกันนโยบายรัฐบาลมีความต้องการให้การท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการกระจายความเจริญและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นภายใต้แนวคิด Thailand 4.0 ดังนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงต้องยกระดับการสร้างรายได้ด้วยวิถีไทย โดยใช้ “เสน่ห์วิถีไทยเฉพาะถิ่น (Unique Thai Local Experience)” เป็นสินค้าหลักที่จะสื่อสารและส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2561 โดยการจุดกระแสการท่องเที่ยวข้ามภูมิภาค เพื่อเพิ่มวันพักเฉลี่ยกับกลุ่ม Gen-Y ผนวกกับการกระตุ้นความถี่ในการเดินทางและการใช้จ่ายของครอบครัวใหญ่ที่เดินทางร่วมกันหลายเจเนอเรชัน (Multi-generation Family) ไปจนถึงนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบกิจกรรมไลฟ์สไตล์ เช่น อาหาร กีฬา และดนตรี โดยนำเสนอสินค้า/บริการทางการท่องเที่ยวที่ผ่านการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการสร้างเรื่องราว ดำเนินการกระตุ้นการเดินทางควบคู่ไปกับการสื่อสารการตลาดภายใต้แคมเปญ “ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋สไตล์ลิคซิ่ง” ที่ส่งเสริมประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ใหม่มุมมองใหม่กับชีวิตตรงตามความต้องการที่แตกต่างของกลุ่มเป้าหมายด้วยการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวของครอบครัวยุคใหม่มีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของลูก กลุ่มผู้มีรายได้สูง และกลุ่มผู้นิยมใช้ชีวิตกลางแจ้งและกิจกรรมผจญภัย (Tourism Authority of Thailand, 2018) ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านผู้ประกอบการบริการนำเที่ยวและเครือข่ายท่องเที่ยว ควบคู่กับการพัฒนาสินค้าเชิงสร้างสรรค์ด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าทางการท่องเที่ยวด้วยการสร้างสรรค์เรื่องราวบนรากฐานของชุมชนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่และการรับฟังเสียงของนักท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาแนวคิดชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนการรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรมต่อยอดในชุมชน โดยนำการออกแบบสินค้าและผลิตภัณฑ์ ให้คำแนะนำสร้างสรรค์

สินค้า เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้ซื้อผลิตภัณฑ์มากขึ้น ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism) จึงเป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นโดยตรงต่อความผูกพันและประสบการณ์ที่แท้จริงซึ่งนักท่องเที่ยวได้รับจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ศิลปะหรือลักษณะเฉพาะของพื้นที่นั้น (Wurzburger, 2010) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น (Richards and Marques, 2012) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีลักษณะพิเศษคือเป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีการใช้ชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องวิถีการอยู่อาศัย การประกอบอาชีพ วัฒนธรรม อาหารการกิน ศิลปหัตถกรรม และอื่นๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนและผู้คนเจ้าของพื้นที่ โดยมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ผ่านการพูดคุยสนทนา และผ่านกิจกรรมทดลองปฏิบัติต่างๆ โดยการที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจที่ดีระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว

จังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้มาเยือนทั้งชาวไทยชาวต่างประเทศ เนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งมีความหลากหลายทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ประกอบกับระบบการคมนาคมขนส่งที่สามารถติดต่อเชื่อมโยงกับจังหวัดต่างๆ ทั้งใกล้และไกลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และจากการที่มีผู้มาเยือนจังหวัดอุดรธานีเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะรองรับผู้มาเยือน ขณะเดียวกันสิ่งที่จะต้องทำควบคู่กันไป คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้เกิดขึ้น เพราะแหล่งท่องเที่ยวใหม่จะช่วยขยายระยะเวลาการพักของนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น การที่มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นหากสามารถทำให้นักท่องเที่ยวสามารถขยายเวลาในการพักเพิ่มขึ้นได้ จะมีผลโยงไปถึงการเพิ่มอัตราการใช้จ่าย การกระจายรายได้ไปสู่ภาคการผลิตและบริการต่างๆ ในชุมชนท้องถิ่นเกิดการจ้างงานและลดปัญหาการอพยพถิ่นฐานเข้าสู่เมือง (Strategy and Information for Provincial Development, 2018, pp. 71-72) โดยหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและเป็นจุดเด่นของจังหวัดอุดรธานีนั่นคือ “ทะเลบัวแดง หนองหาน กุมภวาปี” ซึ่งมีการนำมาสร้างให้เป็นอัตลักษณ์ประจำจังหวัด เห็นได้จากคำขวัญจังหวัดที่มีว่า “กรมหลวงประจักษ์ฯ สร้างเมือง ลือเลื่องแหล่งธรรมชาติ ร่มรื่นทั่วพื้นที่ ธานีผ้าหมี่ขิด ธรรมชาติเนรมิตทะเลบัวแดง” ทั้งนี้ ทะเลบัวแดง ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตั้งอยู่ในอำเภอกุมภวาปี อยู่ในบึงน้ำจืดหนองหาน ถือว่าเป็นบึงขนาดใหญ่เป็นลำดับสองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือรองจากหนองหาร จังหวัดสกลนคร มีพื้นที่กว้างถึง 22,500 ไร่ เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติอันอุดมไปด้วยพันธุ์พืช พันธุ์ปลา และพันธุ์นก จำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศที่ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติขนาดใหญ่และมีเอกลักษณ์ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่นสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวตลอดทั้ง 3 ฤดู รวมถึงการเยี่ยมชมแหล่งผลิตผ้าไหมสินค้าพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเหล่านี้ได้แบ่งกระจายไปตามหมู่บ้านซึ่งเป็นที่ตั้งของ “ท่า” ที่อยู่รอบ

หนองหาน มีทั้งหมด 6 ท่า ได้แก่ ท่าบ้านเดียม ท่าดอนคง ท่าคอนสาย ท่าแซแล ท่าโนนน้ำย้อย และท่าเชียงแหว โดยท่าบ้านเดียมเป็นท่าที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากที่สุด เนื่องจากการจัดการระบบการท่องเที่ยวท้องถิ่น ได้จัดให้ท่าบ้านเดียมเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวทะเลบัวแดง จึงทำให้มีการพัฒนาระบบการท่องเที่ยว มีโครงสร้างพื้นฐาน ศูนย์การท่องเที่ยว รวมถึงมีกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากกว่าท่าอื่นๆ ขณะที่ท่าอื่นๆ แม้จะมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่ดีแต่ไม่สามารถจัดการทิศทางการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวได้ดีเท่าที่ควร เช่นเดียวกับท่าเชียงแหว ตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่มีสถานที่ที่เป็นจุดเด่นคือ พระธาตุเจดีย์าราม หอปูพญาขอมใหญ่ในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหวที่มีประเพณีการจัดพิธีบวงสรวงที่ชาวบ้านจะจัดทุกวันพุธตลอดทั้งปี ทุก 4 ปี นอกจากนี้ ยังมีจุดแวะพักโฮมสเตย์ และแหล่งผลิตภัณท์สินค้าพื้นบ้านน้ำตาลก้อน (ตาลโตนด) เป็นต้น ไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชม หรือเมื่อมาท่องเที่ยวเยี่ยมชมแล้วไม่มีความประทับใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำได้จึงส่งผลกระทบต่อภาพรวมทางเศรษฐกิจของชุมชนที่ไม่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวและการกระจายรายได้ให้กับชุมชนอย่างทั่วถึง

ดังนั้นการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทะเลบัวแดง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยใช้ทุนทางทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน ศิลปหัตถกรรม การท่องเที่ยว งานเทศกาลประเพณี ที่ได้ดำเนินการอยู่ นำมาพัฒนาประยุกต์ให้สอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (creative tourism) สอดรับกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานีเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาและตัดสินใจของผู้บริหารหน่วยงานจังหวัดอุดรธานี หน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำกิจกรรม แผนงาน และโครงการประจำปี รวมถึงนำไปปรับปรุงการบริหารจัดการการพัฒนาเพื่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภายในแหล่งท่องเที่ยวทะเลบัวแดง ที่สามารถยกระดับการท่องเที่ยวและสร้างมูลค่าให้เกิดกับเศรษฐกิจชุมชนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทะเลบัวแดง ชุมชนเชียงแหว ตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทะเลบัวแดง ชุมชนเชียงแหว ตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ซึ่งใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกัน โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็นด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามมีลักษณะของคำถามปลายปิด (Close-ended) และคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) โดยใช้หลักเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบ 5 ระดับ ตามมาตราส่วนการประเมินค่า (Rating Scale) (Likert, 1932) ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ (Cronbach, 1951) นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเชียงใหม่ ตำบลเชียงใหม่ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ของแบบสอบถาม รวม 40 ชุด ผลการทดสอบพบว่ามีความเชื่อมั่น 0.9120 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD และ Dunnett's T3

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นรายบุคคลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและคนในพื้นที่ รวม 10 คน โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี การสังเกต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำไปจัดทำแบบสัมภาษณ์ กำหนดหัวข้อการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Interview) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและคนในพื้นที่ รวม 10 คน และเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Interview) ที่เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ โดยแบบสอบถามมีลักษณะของคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อความถามและวัตถุประสงค์ที่สร้างขึ้นซึ่งใช้วิธีการพิจารณาแบบการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจะต้องประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ (Rovinelli and Hambleton, 1977) นำข้อมูลมาทำการตรวจสอบและจัดระบบข้อมูลเป็นหมวดหมู่ทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ขณะที่การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) หรือการสังเกตภาคสนาม (field observation) โดยการสังเกตที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตและปรับวิถีชีวิตให้เข้ากับกลุ่มคนกลุ่มผู้รู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการเข้าไปร่วมอาศัยในชุมชน สร้างปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์ ทำกิจกรรม ร่วมกับกลุ่มคนที่ผู้วิจัยศึกษา เพื่อสร้างความรู้สึกรับเพื่อที่จะเอื้อให้ผู้วิจัยสามารถเรียนรู้ถึงภูมิปัญญา ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมในชุมชนเชียงใหม่ได้อย่างละเอียด โดยการสังเกต การซัก

ถามหรือสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการในประเด็นที่ไม่สามารถเข้าใจได้จากการสัมภาษณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเฉพาะของชุมชน โดยใช้แบบสังเกตรายการที่กำหนดไว้สังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ด้วย SWOT เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและสมบูรณ์มากที่สุด จากนั้นใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทะเลบัวแดง ชุมชนเชียงแหว ตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทะเลบัวแดง ชุมชนเชียงแหว ตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำแนกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1.1 ทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ ทะเลบัวแดง เป็นทะเลสาบน้ำจืดขนาดใหญ่ซึ่งการขึ้น-ลงของระดับน้ำในทะเลบัวแดงขึ้นอยู่กับระดับการปล่อยน้ำของฝายกุมภวาปี มีระบบนิเวศที่มีความเป็นตัวของตัวเองนั่นคือ มีทั้งน้ำ ปลา และนกน้ำ ที่อุดมสมบูรณ์จนเอื้อให้บัวแดงเกิดขึ้นกว้างขวางเป็นจำนวนมาก และชาวบ้านบริเวณรอบพื้นที่ทะเลบัวแดงช่วยกันดูแล รักษาระบบนิเวศไว้ โดยไม่ทำลาย ซึ่งตั้งอยู่บนลำน้ำปาว พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำสำคัญระดับนานาชาติตามอนุสัญญาแรมซาร์ (Ramsar convention) เป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญของชุมชนโดยรอบทะเลบัวแดง นอกจากนี้ทะเลบัวแดงเป็นแหล่งชุมนุมของนกที่อพยพผ่านเข้ามาในฤดูหนาวจากจีน ยุโรป และตะวันออกกลาง โดยดอกบัวแดงในทะเลบัวแดงซึ่งมีจำนวนมากจะเจริญเติบโตไล่จากน้ำขึ้นมาโดยเริ่มจากเดือนตุลาคม บัวจะเริ่มแตกใบและเริ่มออกดอกตูมและบานเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยบัวแดงจะออกดอกปริมาณมากที่สุดในเดือนธันวาคม-กุมภาพันธ์ และจะค่อยๆ ลดปริมาณลงในเดือนมีนาคม ซึ่งดอกบัวจะบานในช่วงเช้าตรู่จนถึงเวลาประมาณ 11.00 น. นักท่องเที่ยวจะมาชมเห็นดอกบัวแดงบานเต็มท้องน้ำที่บริเวณทะเลบัวแดง ทำให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประชาสัมพันธ์ให้ทะเลบัวแดงเป็นแหล่งท่องเที่ยว “Unseen Thailand” และทำให้ทะเลบัวแดงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างดี ทะเลบัวแดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวอยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองอุดรธานี มีการคมนาคมที่สะดวกสบาย ทำให้สามารถท่องเที่ยวแบบเดินทางไปเช้า-เย็นกลับได้ นอกจากนี้ ท่าเรือเชียงแหวอยู่ถัดมาทางอำเภอกุมภวาปี เป็นท่าที่มีป้าย “บัวแดงเชียงแหว” สำหรับให้นักท่องเที่ยวถ่ายภาพเป็นที่ระลึกซึ่งด้านหลังของป้ายจะเป็นทะเลบัวแดง ขณะเดียวกันทรัพยากรธรรมชาติในเขตเทศบาลเชียงแหวส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ในพื้นที่สาธารณประโยชน์ บริเวณพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ราบทรัพยากรธรรมชาติมีความสมบูรณ์

1.2 ทรัพยากรประวัติศาสตร์ ได้แก่ ปูนียสถานในวัดสมศรีสะอาด ศาลาเทพารักษ์ พระธาตุเจดีย์าราม และมีแหล่งโบราณสถานที่สำคัญที่ประชาชนเคารพบูชาคือพระธาตุบ้านเดียม ซึ่งชุมชนเชียงแหว

มิได้เริ่มก่อตั้งมาประมาณปี พ.ศ. 2375 ในสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งในอดีตชุมชนเชียงแหวเป็นป่าดงพันธุ์ไม้หนาทึบ โดยช่วงแรกมีผู้คนอพยพเข้ามา 3 ครอบครัว ซึ่งเป็นกลุ่มที่ช่วยกันหักล้างดงบุกเบิกเป็นกลุ่มแรก เมื่อมีการสร้างหลักปักฐานเป็นหลักเป็นแหล่งแล้วที่ทำมาหากินมั่นคงขึ้นแล้วได้ร่วมกันสร้างวัดเพื่อให้ลูกหลานได้มีที่บรรพชาและอุปสมบท ศึกษาพระธรรมวินัยและเป็นที่ทำบุญกุศล เจริญภาวนา สืบสานพระพุทธศาสนาตามประเพณีนิยมของไทยแต่โบราณ ดังนั้นชาวชุมชนเชียงแหวจึงร่วมกันสร้างศาลาเทพารักษ์ไว้กลางหมู่บ้าน แล้วได้อัญเชิญเจ้าพ่อมเหศักดิ์ ซึ่งชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นดวงวิญญาณของ “ท้าวผาแดง” เพื่อสิ่งให้สถิตในศาลนี้ ปัจจุบันเรียกว่า “หอปู่ตา” ต่อมาได้มีการสร้างหอปู่ตาไว้หมู่บ้านดอนยางซึ่งอยู่ถัดไปทางทิศตะวันออกของบ้านเชียงแหวแล้วอัญเชิญดวงวิญญาณของ “พญาขอม” เข้าสิ่งสถิต ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “หอปู่เชียงเสรีฐ” ซึ่งศาลปู่ตาทั้งสองแห่งนี้มีอิทธิฤทธิ์และความศักดิ์สิทธิ์เท่าเทียมกัน และเป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านเชียงแหวทุกครอบครัวจวบจนปัจจุบัน ทุกๆ ปีจะมีการบวงสรวง เช่นไหว้เพื่อความเป็นสิริมงคล รำบรีน ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการดำรงชีวิตเป็นประเพณีสืบต่อมา

จากนั้นชาวบ้านเชียงแหวได้พบวัดร้างแห่งหนึ่งตัวโบสถ์ผุพังคงเหลือแต่พระประธานซึ่งเก่าแก่มีความงดงาม มีพระพักตร์แจ่มใส แยมพระโอษฐ์ พบบนฐานศิลาแลงก้อนขนาดใหญ่วางเรียงซ้อนกันอย่างเป็นระเบียบ และยังพบเสมาปกรอบโบสถ์ถึง 3 ชั้น และพระเจดีย์ นับเป็นการค้นพบปูชนียสถานที่สำคัญอย่างยิ่งซึ่งอยู่ระหว่างกลางหมู่บ้านของคุ้มเหล่าและคุ้มกลางติดต่อกัน เป็นศูนย์กลางความสวดภาวนาและการสัญจรไปมาทั้งสองฝ่ายรวมทั้งคุ้มถิ่น จึงเป็นที่มาของการบูรณปฏิสังขรณ์อุโบสถ สร้างกุฏิที่พนักสงฆ์และเสนาสนะรวมทั้งตั้งชื่อว่า “วัดชิตาราม” ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า “วัดสมศรีสะอาด”

นอกจากนี้บ้านเชียงแหวมิได้มีต้นเค้ามาจากนิทานพื้นบ้าน เรื่อง “ผาแดงนางไอ่” ตอนที่นายพรานยิงกระรอกเผือกพังคิตาย แล้วได้นำมาฆ่าแหรเนื้อแบ่งปันกันไปทำอาหารกิน ซึ่งคนที่ทำหน้าที่ฆ่าและเนื้อกระรอกเผือกนั้น เคยผ่านการบรรพชาเป็นสามเณร เมื่อสึกออกมา คนท้องถิ่นอีสาน จึงเรียกว่า “เชียง” ส่วนการฆ่าแหรเนื้อนั้นภาษาท้องถิ่นอีสานเรียกว่า “แหว” เมื่อมีการเรียกชื่อสถานที่ปรากฏการณ์ในนิทานพื้นบ้าน จึงเรียกว่า “บ้านเชียงแหว” หรือ “เชียงแหว” ซึ่งหมายถึง สถานที่ที่เชียงฆ่าแหรเนื้อกระรอกนั่นเอง ซึ่งประวัติศาสตร์ที่มาของหมู่บ้านเชียงแหวนี้อาจสามารถนำมาเป็นเรื่องราวถ่ายทอดทางประวัติศาสตร์ให้แก่นักท่องเที่ยวซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.3 ทรัพยากรวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชุมชน ได้แก่ การยกยอ แหล่งผลิตภัณท์สินค้าพื้นบ้าน น้ำตาลก้อน (ตาลโตนด) การทำบุญมหาชาติ หอปู่พญาขอมใหญ่ในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหวที่มีประเพณีการจัดพิธีบวงสรวงที่ชาวบ้านจะจัดทุกวันพุธตลอดทั้งปี ทุก 4 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษา เรียนรู้กรรมวิธีการทำผลิตภัณท์สินค้าพื้นบ้านน้ำตาลก้อน (ตาลโตนด) แม้กระทั่งวิธีการยกยอเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการร่วมทำกิจกรรมกับคนในชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งถือว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทะเลบัวแดง ชุมชนเชียงแห

ตารางที่ 1 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทะเลบัวแดง ชุมชนเชียงแห

องค์ประกอบ การท่องเที่ยว	SWOT	แนวทางการพัฒนา
1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ	S - ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ - มีวิถีชุมชนในการยกยอ - มีการทำผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นบ้าน น้ำตาลก้อน (ตาลโตนด) W - พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ สาธารณประโยชน์ - ขาดการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ O - นักท่องเที่ยวสามารถถ่ายภาพเป็นที่ ระลึกที่ป้ายที่มีคำว่า “บัวแดงเชียง แห” ซึ่งด้านหลังของป้ายจะเป็น ทะเลบัวแดง - มีท่าเรือสำหรับล่องเรือดูทะเลบัวแดง T - มีท่าเรืออื่นๆ ที่สามารถล่องเรือดู ทะเลบัวแดงได้ - ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ ค่อยให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ ข้อมูล	- การพัฒนาสิ่งดึงดูดใจของแหล่ง ท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย ด้วยการจัดแหล่งเรียนรู้ด้านการ ยกยอ การทำผลิตภัณฑ์สินค้า พื้นบ้านน้ำตาลก้อน (ตาล โตนด) เป็นต้น - บูรณาการความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ เอกชน และชาวบ้านใน ชุมชนในการพัฒนาพื้นที่ สาธารณะประโยชน์ให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ - ร่วมมือพัฒนาท่าเรือเชียงแห ให้ได้มาตรฐาน มีความโดดเด่น มีความเป็นเอกลักษณ์ของ ชุมชน เพื่อเป็นทางเลือกที่แตก ต่างแก่นักท่องเที่ยว
2. ด้านการเข้าถึงแหล่ง ข้อมูลและแหล่งท่อง เที่ยว	S - มีถนนเชื่อมต่อระหว่างท่าเรือใกล้ เคียง เช่น ท่าเดียว ซึ่งมีระยะห่างกัน ประมาณ 1 กิโลเมตร W - การเดินทางจากท่าอื่นๆ ไม่สะดวก - การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่ง ท่องเที่ยวชุมชนเชียงแหขาดความ หลากหลาย	- เพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูล ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การ ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ ผ่านผู้ประกอบการ ผ่านการ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รวมทั้ง สื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบ อื่นๆ

องค์ประกอบ การท่องเที่ยว	SWOT	แนวทางการพัฒนา
	O - ทำเชียงใหม่เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับพื้นที่อื่นๆ และบริเวณใกล้เคียงนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางในเส้นทางเดียวกันได้ T - การพัฒนาเส้นทางในชุมชนต้องใช้งบประมาณสูงซึ่งยังไม่มียุทธศาสตร์มาจากภาครัฐ - ขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์	- เพิ่มการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างท่าเรือหรือพื้นที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงด้วยรถจักรยานให้เช่า หรือให้บริการรถจักรยานยนต์ เป็นต้น - เสนอของบประมาณเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว
3. ด้านสิ่งแวดล้อม	S - มีบริการล่องเรือเพื่อชมทะเลบัวแดงอย่างเพียงพอ W - ในชุมชนเชียงใหม่ไม่มีที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว - ไม่มีจุดประชาสัมพันธ์ - ไม่มีร้านอาหาร - ไม่มีจุดขายของที่ระลึก - สาธารณูปโภค เช่น ท่อน้ำไว้คอยให้บริการ เป็นต้น O - นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นและมีความต้องการเรียนรู้วิถีชุมชน โดยนักท่องเที่ยวนิยมเลือกการพักแรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน และกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ T - ชุมชนเชียงใหม่ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักมากนัก บริเวณใกล้เคียงมีท่าเรือที่ให้บริการพัฒนาและมีแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวมากกว่า	- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนร่วมมือกันคัดเลือกหรือรับสมัครบ้านที่พร้อมจัดทำเป็นที่พักหรือโฮมสเตย์แก่นักท่องเที่ยว - พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณท่าเรือให้มีสาธารณูปโภค เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่น จัดให้มีร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก จัดให้มีจุดประชาสัมพันธ์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและกิจกรรมที่มีในชุมชน พร้อมทั้งจัดให้มีบริการท่อน้ำเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

องค์ประกอบ การท่องเที่ยว	SWOT	แนวทางการพัฒนา
4. ด้านความหลากหลายของกิจกรรม	S - วิถีชีวิตของชุมชนด้านการยกยอ - การผลิตน้ำตาลก้อน (ตาลโตนด) - มีปูชนียสถานในวัดสมศรีสะอาด ศาลาเทพารักษ์ พระธาตุเจติยาราม และมีแหล่งโบราณสถานที่สำคัญที่ประชาชนเคารพบูชาคือพระธาตุบ้านเดียม W - ผู้ประกอบการและคนในชุมชนบางส่วนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ หรือการฝึกสาธิตการทำน้ำตาลก้อน (ตาลโตนด) - คนในชุมชนยังไม่นำวิถีชีวิตชุมชน เช่น การยกยอมาเป็นกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น O - พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนจากการเยี่ยมชมพื้นที่อย่างเดียว เปลี่ยนเป็นนักท่องเที่ยวบางส่วนต้องการที่จะศึกษา และเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อรับประสบการณ์ตรงจากกิจกรรมการท่องเที่ยว และกิจกรรมต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว T - แหล่งพื้นที่ใกล้เคียงมีกิจกรรมการท่องเที่ยวคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับชุมชนเชียงแห	- จัดกิจกรรมยกยอให้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์แบบมีส่วนร่วม และนำสัตว์น้ำที่ได้จากการยกยอมาร่วมกันทำอาหารพื้นบ้านตามวิถีชีวิตของชุมชน - จัดกิจกรรมการเรียนรู้การผลิตน้ำตาลก้อน (ตาลโตนด) ด้วยการรวมกลุ่มชาวบ้านผู้ผลิตน้ำตาลก้อน จัดสถานที่สาธิตสำหรับการเรียนรู้การทำน้ำตาล รวมทั้งนำนักท่องเที่ยวดูสวนมะพร้าวซึ่งเป็นแหล่งที่มาของน้ำตาล รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำน้ำตาลก้อนเพื่อเป็นการเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง - จัดกิจกรรมสำหรับการเยี่ยมชมปูชนียสถานภายในชุมชน โดยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของปูชนียสถาน ตลอดจนเล่นเรื่องราวที่มาของชุมชน

องค์ประกอบ การท่องเที่ยว	SWOT	แนวทางการพัฒนา
5. ด้านการบริการ การท่องเที่ยว	S - ภายในชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเนื่องจากพื้นที่ของชุมชนเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ ดังนั้นทรัพยากรธรรมชาติยังอุดมสมบูรณ์ W - ขาดการประสานงานระหว่างภาครัฐและผู้ประกอบการในการสื่อสารเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน - ขาดการส่งเสริมการตลาดและการสื่อสารการตลาดเพื่อจูงใจนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวในชุมชนเชียงใหม่ O - นโยบายของหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามนโยบาย 4.0 ของรัฐบาลที่ให้ชุมชนเป็นผู้ประกอบการโดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นฐานการผลิต T - ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชียงใหม่	- บูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และผู้ประกอบการในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเชียงใหม่ - จัดให้มีการผลิตและจำหน่ายของที่ระลึกภายในชุมชน - ส่งเสริมการตลาดด้วยกิจกรรมที่มีเอกลักษณ์ของชุมชนที่มีความโดดเด่น แล้วใช้สื่อหลากหลายประเภทในการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
6. ด้านการมีส่วนร่วม	S - ชาวชุมชนร่วมกันบริหารล่องเรือเพื่อชมทะเลบัวแดง - ชาวชุมชนมีการประสานกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงในการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักทำเรือเชียงใหม่ - หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจังหวัดผลักดันให้ทำเชียงใหม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวลำดับรองจากท่าเดียม	- การพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน รวมทั้งสร้างเครือข่ายเส้นทางท่องเที่ยวระหว่าง 6 ท่าเรือ รวมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนใกล้เคียง

องค์ประกอบ การท่องเที่ยว	SWOT	แนวทางการพัฒนา
	W - ขาดการบูรณาการความร่วมมือจากภาครัฐ ผู้ประกอบการ ชุมชน เชียงใหม่ รวมทั้งนักท่องเที่ยว ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และความต้องการของนักท่องเที่ยวในการมาเยือน O - ปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีความต้องการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในประสบการณ์ของวิถีชีวิตชุมชนและกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ในชุมชน T - ขาดการสร้างความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้แก่คนในชุมชน	- สำรวจความต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนจากคนในชุมชน รวมทั้งสำรวจความต้องการการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยว เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว - ภาครัฐจัดอบรมให้ความรู้ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวให้แก่คนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเชียงใหม่วางแผนร่วมกัน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนของตนเอง

สรุป

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ถือเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ (New Travel Paradigm) ที่ได้รับการส่งเสริมจาก UNESCO ที่สนับสนุนความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้ยังคงดำรงอยู่ต่อไปและสนับสนุนให้เกิดการสร้างการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ ซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ไม่ได้ต้องการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนเท่านั้น แต่ต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อนำไปพัฒนาศักยภาพใหม่ๆ ของตนเอง รวมทั้งนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวัน ชีวิตการทำงานหลังจากที่การเดินทางท่องเที่ยวจบสิ้นลง ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นี้เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่มุ่งความสนใจไปที่ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมมากขึ้น เช่น วิถีชีวิต บรรยากาศ อัตลักษณ์ หรือการสร้างสรรค์งานศิลปะและหัตถกรรม รวมทั้งยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากกว่าการท่องเที่ยวแบบเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ เช่นเดิม ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังเป็นการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เน้นความผูกพันระหว่างผู้เป็นเจ้าของบ้านและนักท่องเที่ยว ซึ่งคุณค่าของการร่วมเรียนรู้กิจกรรมของชุมชนจะผ่านการเชื่อมโยงจากชุมชนที่พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว

ส่งผลให้เกิดความจำเจ และประทับใจอย่างลึกซึ้งต่อพื้นที่การท่องเที่ยว และยังส่งผลให้ชุมชนเกิดความมั่นใจ ภาคภูมิใจต่อมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเอง อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับทรัพยากรทางวัฒนธรรมและธรรมชาติเดิมของชุมชนซึ่งเป็นการลงทุนในการท่องเที่ยวที่น้อยที่สุด และการท่องเที่ยวนี้เองจะไม่ต้องยึดติดอยู่กับช่วงเวลาของการท่องเที่ยวหรือเทศกาล ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะเป็นการเสริมสร้างคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจให้กับชุมชน สร้างสมดุลให้กับสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมทั้งของชุมชนและประเทศชาติ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านเชียงแหวเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) ทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ ทะเลบัวแดง ท่าเรือเชียงแหว ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เป็นพื้นที่ราบชุ่มน้ำทำให้ระบบนิเวศยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยน้ำ ปลา และนกน้ำ ที่สำคัญคือทุ่งบัวแดง (2) ทรัพยากรประวัติศาสตร์ ได้แก่ ปูนียสถานในวัดสมศรีสะอาด ศาลาเทพารักษ์ พระธาตุเจติยาราม และมีแหล่งโบราณสถานที่สำคัญที่ประชาชนเคารพบูชาคือพระธาตุบ้านเดียม รวมทั้งประวัติความเป็นมาของชุมชนเชียงแหวสามารถนำมาเป็นเรื่องราวถ่ายทอดทางประวัติศาสตร์ให้แก่นักท่องเที่ยว (3) ทรัพยากรวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชุมชน ได้แก่ การยกยอ แหล่งผลิตภัณท์สินค้าพื้นบ้านน้ำตาลก้อน (ตาลโตนด) การทำบุญมหาชาติ หอปู่ญาขอมใหญ่ในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหวที่มีประเพณีการจัดพิธีบวงสรวงที่ชาวบ้านจะจัดทุกวันพุธตลอดทั้งปี ทุก 4 ปี

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทะเลบัวแดง ชุมชนเชียงแหว ตำบลเชียงแหว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี มีแนวทางในการพัฒนา 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านสิ่งดึงดูดใจด้วยการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย ด้วยการจัดแหล่งเรียนรู้ด้านการยกยอ การทำผลิตภัณท์สินค้าพื้นบ้านน้ำตาลก้อน (ตาลโตนด) การพัฒนาพื้นที่สาธารณะประโยชน์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สร้างมาตรฐาน ความโดดเด่น และความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็นทางเลือกที่แตกต่างแก่นักท่องเที่ยว (2) ด้านการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและแหล่งท่องเที่ยวด้วยการเพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ ผ่านผู้ประกอบการ ผ่านการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รวมทั้งสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบอื่นๆ เพิ่มการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างท่าเรือหรือพื้นที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงด้วยรถจักรยานให้เช่า หรือให้บริการรถจักรยานยนต์ เป็นต้น (3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้วยการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก ด้วยการคัดเลือกหรือรับสมัครบ้านที่พร้อมจัดทำเป็นที่พักหรือโฮมสเตย์แก่นักท่องเที่ยว จัดให้มีร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก จัดให้มีจุดประชาสัมพันธ์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและกิจกรรมที่มีในชุมชน พร้อมทั้งจัดให้มีบริการหอน้ำเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว (4) ด้านความหลากหลายของกิจกรรมด้วยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ด้วยการจัดกิจกรรมยกยอให้แก่ักท่องเที่ยวเพื่อเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์แบบมีส่วนร่วม และนำสัตว์น้ำที่ได้จากการยกยอมาาร่วมกันทำอาหารพื้นบ้านตามวิถีชีวิตของชุมชน จัดกิจกรรมการเรียนรู้การผลิตน้ำตาลก้อน (ตาลโตนด) ด้วยการรวมกลุ่มชาวบ้านผู้ผลิตน้ำตาลก้อน จัดสถานที่สาธิตสำหรับการเรียนรู้การทำน้ำตาล รวมทั้งนำนักท่องเที่ยวดูสวนมะพร้าว

ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของน้ำตาล รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำน้ำตาลก้อนเพื่อเป็นการเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง รวมทั้งจัดกิจกรรมสำหรับการเยี่ยมชมปูชนียสถานภายในชุมชน(5) ด้านการบริการการท่องเที่ยวด้วยการบริการการท่องเที่ยว ด้วยการจัดให้มีการผลิตและจำหน่ายของที่ระลึกภายในชุมชน ใช้สื่อหลากหลายประเภทในการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว บูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และผู้ประกอบการในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเชียงใหม่ (6) ด้านการมีส่วนร่วมด้วยการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน รวมทั้งสร้างเครือข่ายเส้นทางท่องเที่ยวระหว่าง 6 ท่าเรือ รวมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนใกล้เคียง สำรวจความต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนจากคนในชุมชน รวมทั้งสำรวจความต้องการการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยว เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งจัดอบรมให้ความรู้ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวให้แก่คนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรจัดกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงามและมีคุณค่า นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมที่เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ รวมทั้งเป็นการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องให้กับนักท่องเที่ยว

2. ผู้ประกอบการธุรกิจด้านสถานที่พักแรมที่อยู่ใกล้บริเวณแหล่งท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาสถานที่พักหรือห้องพักให้มีความสะอาด รวมทั้งการติดตั้งเครื่องอำนวยความสะดวกไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ผู้ประกอบการควรโฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสถานที่พักแรม เพื่อสร้างแรงจูงใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย ควรมีป้ายบอกสถานที่และระยะทางของแหล่งท่องเที่ยวตลอดตามเส้นทางเดินทาง รวมทั้งจัดให้มีสถานที่จอดรถให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษายุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในระดับอาเซียน

2. ควรศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่ตัดสินใจมาท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงและเสริมสร้างศักยภาพการตลาดด้านการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้เป็นไปในรูปแบบและทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม

3. ควรศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่นๆ ในเชิงเปรียบเทียบ

4. ควรทำการวิจัยที่ให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวิจัย (PAR-Participatory Action Research) เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงตั้งแต่กระบวนการที่เป็นต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ และเป็นแบบอย่างให้ชุมชนอื่นได้นำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

References

- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16, 297-334.
- Likert, R. A. (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. *Arch Psychological*, 25(140), 1-55.
- Richards, G., & Marques, L. (2012). Exploring creative tourism: Editors introduction. *Journal of Tourism Consumption and Practice*, 4(2), 1-11.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2: 49-60.
- Somvorapong, Sumitrat. (2018). Management survey of listed companies during the first 6 months of 2018. Retrieved July 10, 2018, from https://www.set.or.th/dat/vdoArticle/attachFile/AttachFile_1523329011789.pdf
- Strategy and Information for Provincial Development. (2017). *Udon Thani Provincial Development Plan (2018-2021)*. Udon Thani: Udon Thani Provincial Office.
- Svetarundra, Pongpanu. (2018). *Travel in Thailand Earnings hit 1 trillion baht..* Retrieved June 15, 2018, from <http://www.bltbangkok.com/News/>
- Tourism Authority of Thailand. (2018). *Tourism Authority of Thailand*. Retrieved June 16, 2018, from <https://www.tourismthailand.org/fileadmin/downloads/pdf/>
- Wurzbarger, R. (2010). *Creative tourism: A global conversation: How to provide unique creative experiences for travelers worldwide*. Santa Fe: Sunstone.